

**З. Бурик,
С. Куйбіда**

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Вивчено основи оцінки ефективності державного управління (державного впливу) задля забезпечення економічного зростання, сформовано систему критеріїв та показників оцінювання ефективності. Проведено детальний аналіз динаміки рівня валового внутрішнього продукту (далі – ВВП), основних показників функціонування бюджетної системи України. Наведено позитивні та негативні явища економічного стану країни. Здійснено аналіз ефективності впливу держави на економічний розвиток країни, узагальнено негативні економічні тенденції, що суттєво загальмували економічне зростання, та причини їх виникнення.

Ключові слова: економічний розвиток, валовий внутрішній продукт, бюджетна система, торгівельний баланс, валютний ринок, реформи.

Аналізуючи складні економічні умови, в яких на сьогодні перебуває Україна, особливої уваги потребує участь держави та її вплив на формування сприятливого підприємницького середовища, залучення інвестицій, стимулювання виробництва та експорту, покращення фінансової інфраструктури держави на основі ефективності регулювання, справедливості (справедливого перерозподілу ресурсів), стабільності (рівномірна зміна економічних циклів), системності (комплексності заходів підтримки), поетапності реформування, єдності стратегічного та поточного економічного регулювання. Тому, важливого значення набуває оцінка ефективності впливу держави на розвиток економічної системи країни в умовах, що склалися, тобто аналіз отриманого економічного ефекту, нейтралізації монополій та циклічності, раціональної податкової політики, а відповідно, підвищення рівня життя населення, зростання величини валового внутрішнього продукту на душу населення, сприяння створенню сприятливої соціально-політичної ситуації в країні.

Значний внесок у дослідження проблем впливу держави на економічне зростання зроблено в наукових публікаціях таких відомих зарубіжних та вітчизняних вчених, як: Я. Белінська, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Данилишин, Я. Жаліло, С. Кузнець, О. Носова, А. Олійник, Д. Покришка, Дж. Стігліц, Й. Шумпетер та інші.

Питання оцінки ефективності державного управління на різних рівнях влади досліджували: І. Артим, А. Васіна, Е. Ведунг, О. Власюк, Л. Гордієнко, Т. Дерюгіна, І. Запатріна, О. Кучеренко, А. Мельник, О. Оболенський, В. Сороко та інші.

Проте значна частина питань, пов'язаних із якісним економічним зростанням, в умовах, що склалися в Україні, потребує подальшого дослідження і вирішення, особливо в частині обґрунтування оцінки ефективності державного впливу на розвиток економічної системи країни за допомогою таких факторів, як: рівень життя населення, зростання величини валового внутрішнього продукту на душу населення, виконання бюджетів всіх рівнів.

Основною ціллю наукової статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів оцінки ефективності впливу держави на економічне зростання з урахування нестабільної економічної ситуації, що склалася в Україні.

Економічне зростання можна визначити, як довгостроковий процес розвитку економіки, який показує процес збільшення національного доходу і валового внутрішнього продукту країни та вимагає впливу держави за допомогою виваженого державного управління.

Ефективність державного управління (державного впливу) задля забезпечення економічного зростання можна вважати співвідношення результату (ефекту) державно-управлінської діяльності з наміченими цілями або відповідно до затрачених управлінських ресурсів. Тому розрізняють ефективність як абсолютну властивість (ефект) і ефективність як властивість відносну (власне ефективність). Ефективність характеризує результат (ефект) у контексті оптимальності використання ресурсів – матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних.

Узагальнюючи думки численних дослідників, виділимо такі види ефективності державного впливу на економічне зростання (України):

1. Економічність (economy) державного впливу на економічне зростання – реалізація заходів із мінімально-затраченими ресурсами. Відповідно, цей показник не враховуватиме повною мірою результатів, що відображаються у сталості економічного, екологічного та соціального розвитку, а враховуватиме лише вкладені державою ресурси на отримання продуктів.

2. Ефективність/продуктивність (efficiency) – максимально ефективне використання наявних державних ресурсів для реалізації передбаченого комплексу заходів щодо забезпечення економічного зростання та забезпечення максимальної віддачі у вигляді продуктів.

3. Результативність (effectiveness витрати-результативність) – досягнення максимально можливих результатів економічного розвитку держави шляхом реалізації комплексу передбачених системою державного регулювання заходів державного впливу мінімальним внеском фінансових, організаційних, трудових та інших ресурсів.

3.1. Цільова результативність (effectiveness – цільова результативність (результативність за цілями).

3.2. Результативність (effectiveness – відповідність результатів окресленим проблемам та стабільність).

Відповідно, для дослідження ефективності державного впливу на економічне зростання необхідним є співставлення економічного ефекту (економічного зростання) з поставленими цілями та невирішеними загальнодержавними проблемами. Основною метою державного регулювання економіки, що відображає реалізацію соціально-економічних функцій держави, є забезпечення стійкого економічного зростання.

Так, О. Носова зазначає, що економічне зростання національної економіки як результат державно-управлінського впливу відображає кількісні зміни (позитивні або негативні) національного відтворення, що виражаються зміною обсягу національного виробництва за певний період часу [1].

Американський економіст С. Кузнець стверджує, що в умовах забезпечення економічного зростання реальний валовий національний (або внутрішній) продукт на душу населення повинен зростати в середньому не менше ніж на 1,0% в рік [2]. Ця чисто кількісна характеристика економічного зростання можлива лише при цілком певних якісних змінах як в економіці, так і в соціально-політичних структурах суспільства. В економіці до числа таких змін належать зрушення в пропорціях використання факторів виробництва (збільшення витрат капіталу і зниження витрат праці), що, своєю чергою,

призводить до підвищення продуктивності праці. Нарешті, істотну роль у цьому процесі відіграють науково-технічний прогрес і підвищення якості робочої сили.

Ефективність державного впливу на економічне зростання країни можна встановити за допомогою таких ключових цільових показників, як: показник темп приросту ВВП за рік (зокрема у підрахунку на душу населення), а також інші показники, що характеризують стан економіки країни: експорт, імпорт, товарообіг зовнішньої торгівлі, рівень безробіття, інфляція, дефіцит бюджету, рівень державного боргу тощо (рис. 1), дослідження яких повинно відслідковуватися на регулярній основі (частота їх виміру повинна співпадати з частотою зміни об'єкта управління).

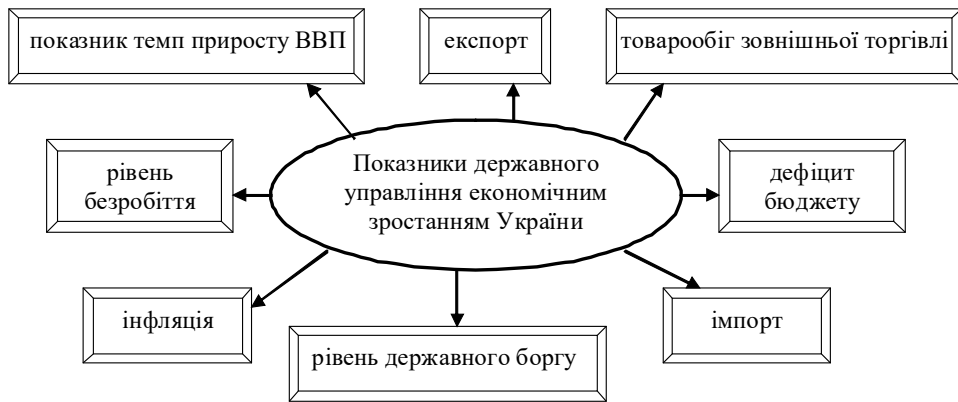

Рис. 1. Показники державного управління економічним зростанням України

Наведені цільові показники характеризують стратегічні цілі, ключові фактори та конкретні дії; є вимірювальними та чутливими до зміни стратегічних цілей, факторів, дій, які вони характеризують; чітко визначеними та достовірними.

Окрім того, доцільно визначити критерії оцінювання ефективності заданих цільових показників, за допомогою яких виділяють ознаки, межі, аспекти прояву управління та за допомогою яких потрібно визначати рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства [3]. Детальніша характеристика наведених критеріїв оцінки ефективності впливу держави на економічне зростання наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Система критеріїв оцінки ефективності впливу держави на економічне зростання [4]

Показники	Суть критерію	Критерії, їх позитивне значення
1	2	3
Темп приросту ВВП	Збільшення виробничих можливостей національних економічних систем, обсягів матеріальних продуктів, послуг, за допомогою яких можна задовольняти потреби виробництва, суб'єктів економічної діяльності, суспільства у зростаючих масштабах; темпи економічного зростання	Більше ніж 785 дол. на одну особу
Експорт	Супроводжується зростанням доходів підприємств-експортерів та, як наслідок, збільшенням відрахувань до бюджету та збільшенням інвестицій	Збільшення грошової одиниці

Закінчення табл. 1

1	2	3
Імпорт	Супроводжується витисненням відповідного обсягу вітчизняних товарів і послуг, що призводить до скорочення доходів підприємств-виробників, відрахувань до бюджету та інвестицій	Збільшення грошової одиниці
Товарообіг зовнішньої торгівлі	Різниця між експортом та імпортом	Збільшення грошової одиниці
Рівень безробіття	Співвідношення між безробітним і працездатним населенням	%
Інфляція	Знецінення грошей	
Дефіцит бюджету	Перевищення видатків над доходам	
Рівень державного боргу	Згідно з дослідженнями, проведеними МВФ, максимально допустимою для країн із низьким і середнім рівнем доходів є сума зовнішнього боргу на рівні 49,7% ВВП; у разі перевищення цього рівня можливість поширення фінансових криз становить приблизно 70%	

Аналізуючи досягнення вищезазначених показників (індикаторів), доцільно зазначити, що динаміка ВВП України упродовж останніх років є ключовим показником економічного падіння (рис. 2).

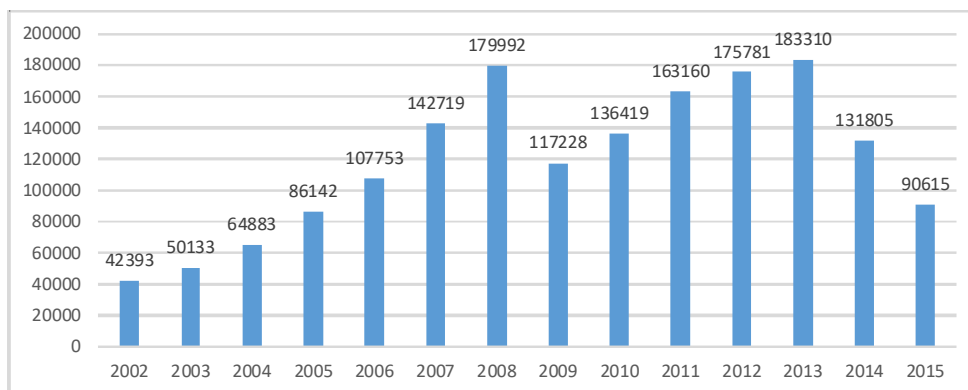

Рис. 2. Динаміка ВВП України у 2002 – 2015 рр., дол. США [5, 6]

У 2013 р. реальний ВВП становив 1 411 млрд грн і збільшився на 107,0 млрд грн щодо 2012 р. Також його зростання спостерігаємо у 2015 р., щодо 2012 р. він збільшився на 126 млрд грн, а щодо 2014 р. – на 65 млрд грн. Проте такі результати кількісного зростання ВВП не потрібно розглядати як позитивні зрушення в економіці країни і не можна назвати їх сталими та перспективними. Зростання цього показника ще не свідчить про ефективність економічного та соціального розвитку країни. У цьому випадку необхідно визначити інші показники, які впливають на якість економічного зростання.

Одним із можливих важелів управління ростом реального ВВП є рівень доходів і видатків бюджету, інфляції, безробіття, номінальна заробітна плата, експорт та імпорт товарів, послуг, курс національної грошової одиниці до іноземних валют, скорочення обсягів виробництва тощо. Розглянемо детальніше вплив наведених показників на економічне зростання України протягом 2012 – 2015 рр. (табл. 2). Упродовж 2012 – 2015 рр. експорт товарів перевищив імпорт товарів з +50,9% у 2012 р. до -49,2% у 2014 р., також позитивне його значення спостерігається у 2015 р. і становить +52,8%. Так, зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 214 країн світу.

Основою товарної структури українського експорту були недорогочінні метали та вироби з них - 25,4%, продукти рослинного походження - 20,8%, механічні та електричні машини – 10,3%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 8,4%, мінеральні продукти – 8,3%, готові харчові продукти – 6,4% та продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості – 5,7% [7, 8].

Таблиця 2

**Динаміка показників зовнішньоторговельного балансу
та рівня інфляції упродовж 2012 – 2015 рр. [9]**

Роки	Торговельний баланс товарів та послуг				Обмінний курс в середньому за період	
	експорт		імпорт		(грн / 100 дол США)	(грн / 100 Євро)
	млн грн	% ВВП	млн грн	% ВВП		
2012	717347	+50,9	-835394	-59,3	799,10	1027,06
2013	681899	+46,9	-805662	-55,4	799,30	1061,22
2014	770121	+49,2	-834133	-53,2	1188,67	1571,59
2015	1044541	+52,8	1084016	-54,8	2184,47	2422,87

Зовнішні фактори призвели до формування тимчасових дисбалансів на валютному ринку, внаслідок чого у 2015 р. в Україні спостерігаємо ріст курсу іноземних валют, що призводить до зростання зовнішнього боргу України. Одна з основних причин росту суми боргу в національній валюті – девальвація гривні. У грудні 2015 р. середній курс обміну валют гривні за даними Національного банку України [10] становив 21,8 грн за дол. США, а на комерційному рівні 23,4 грн за дол. США і був на 49,9% вищим, ніж у грудні 2014 р.

Станом на 31 грудня 2015 р. загальна сума державного та гарантованого державою боргу, деномінованого в національній валюті, зросла на 42,8% рік до року до 1572,2 млрд грн. Рівень державного боргу до ВВП збільшився з 70,3% наприкінці 2014 р. до 79,4% ВВП на 31 грудня 2015 р. Високий рівень боргу став наслідком не тільки торішньої девальвації, а й багаторічних прорахунків можновладців: сюди належить і рятування комерційних банків під час кризи 2008 – 2009 рр. [11]. Отже, такі умови свідчать про поглиблення макроекономічної кризи в Україні. Про це свідчать статистичні дані про обсяги ВВП як основного узагальнюючого показника, що характеризує рівень розвитку національної економіки.

За допомогою показників щодо виконання зведеного, державного та місцевих бюджетів за 2012 – 2015 рр. (табл. 3) можемо встановити не тільки зміну абсолютних і відносних показників реального ВВП, а й визначити дефіцит бюджетів, що дасть змогу забезпечити рівень задоволення потреб людини та суспільства загалом.

Таблиця 3

Динаміка основних показників бюджетної системи України [12]

Статті бюджету України	2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.	
	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП
Зведений бюджет								
Всього доходів	445,5	31,6	442,7	30,5	456,1	29,1	652,0	32,9
Всього видатків	492,5	34,9	505,8	34,9	523,1	33,4	679,9	34,3
Дефіцит	30,9	1,6	72,0	4,6	63,6	4,4	50,8	3,6
Державний бюджет								
Всього доходів	344,7	24,4	337,6	23,3	354,9	22,7	531,5	26,9
Всього видатків	271,2	19,2	287,6	19,8	299,6	19,1	402,9	20,4
Дефіцит	45,2	2,3	78,1	5,0	64,7	4,5	53,4	3,8
Місцеві бюджети								
Всього доходів	100,8	7,1	105,2	7,3	101,1	6,5	120,5	6,1
Всього видатків	221,2	15,7	218,2	15,1	223,5	14,3	276,9	14,0
Дефіцит	-14,3	-0,7	-6,0	-0,4	-1,1	-0,1	-2,6	-0,2

У 2015 р. темпи наповнення бюджетів усіх рівнів зросли щодо попереднього року: зведений на 43,0%; державний на 49,7%; місцевий на 19,2%. Тобто, доходи зведеного бюджету за 2015 р. становили 652,0 млрд грн, що на 40,8% більше, ніж у 2014 р., завдяки таким показникам, як девальвація, інфляція, збільшенню податкових ставок (плата за користування надрами, акциз), новим податкам (військовий збір, податок на проценти) та тимчасовим надходженням (додатковий імпорتنний збір і доходи від НБУ) [13].

Видатки бюджетів всіх рівнів протягом 2012 – 2015 рр. майже не змінилися. Так, загальна сума видатків із державного бюджету становила у 2015 р. – 402,9 млрд грн і була на 103,3 млрд грн вищою, ніж минулого року, або на 34,5%. Проте дефіцит зведеного бюджету України у 2015 р. становив 50,8 млрд грн, це на 12,8 млрд грн менше від дефіциту за підсумками 2014 р., проте більше щодо 2012 р. майже у 2 рази. Наповненість місцевих бюджетів є незначною, проте у 2015 р. його частка зросла майже на 20,0% до 2014 р., відповідно зросли видатки майже на 24,0%.

Динаміка доходів зведеного та державного бюджетів за досліджувані 2012 – 2015 рр. була позитивною, винятком був лише 2013 р. для всіх бюджетів держави. Загалом у 2015 р. доходи зведеного бюджету збільшилися на 40,8%, видатки зросли на 29,9% рік до року. За результатами року дефіцит зведеного бюджету сягнув 1,6% ВВП. Причинами таких результатів є поглиблення кризового стану національної економіки. Проте необхідно виділити позитивні зміни, які спостерігаються у 2014 – 2015 рр. На нашу думку, вони викликані своєчасним впливом держави на економічні процеси за допомогою часткової заміни втрачених економічних і фінансових джерел на нові, адаптовані до сучасних умов розвитку. До таких змін належать своєчасні впровадження реформування економіки, які були розпочаті у 2016 р., а саме: реформа судової та правоохоронної системи, реформа державного управління, реформа податкової системи, лібералізація та

дерегуляція, реструктуризація фінансового ринку: структурні зміни в банківській системі, зміна норм регулювання та функцій регулятора на небанківському фінансовому ринку тощо.

Визначальним показником для оцінювання ефективності державного впливу на економічне зростання країни є частка видатків до ВВП. Доцільно зазначити, що Україна належить до десяти країн із найвищою у світі часткою видатків державного сектора до ВВП. Водночас інституційна спроможність українського державного апарату ефективно розпоряджатись наявними ресурсами є низькою: у міжнародних рейтингах ефективності державного управління, якості регулювання та боротьби з корупцією Україна посідає низькі місця (табл. 4) [14].

Таблиця 4

Виконання видатків державного бюджету України [15]

Статті бюджету України	2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.	
	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП	млрд грн	% ВВП
Зведений бюджет								
Пенсії	64,5	4,6	83,2	5,7	75,8	4,8	94,8	4,8
Освіта	30,2	2,1	30,9	2,1	28,6	1,8	30,2	1,5
Відсотки за запозиченнями	24,2	1,7	31,7	2,2	47,9	3,1	84,5	4,3
Соціальний захист	10,8	0,8	5,3	0,4	4,7	0,3	8,8	0,4
Медицина	11,4	0,8	12,9	0,9	10,6	0,7	11,5	0,6
Правоохоронні органи	36,5	2,6	39,2	2,7	44,6	2,8	54,6	2,8
Збройні сили	14,5	1,0	14,8	1,0	27,4	1,7	52,0	2,6
Чинівницький апарат	19,8	1,4	18,4	1,3	17,8	1,1	18,6	0,9
Транспорт	12,8	0,9	14,2	1,0	14,4	0,9	23,1	1,2
Інші галузі економіки	11,9	0,8	4,1	0,3	4,9	0,3	7,4	0,4
Культура та спорт	5,5	0,4	5,1	0,4	4,9	0,3	6,6	0,3
Комунальне господарство	0,4	0,0	0,09	0,0	0,1	0,0	0,02	0,0
Охорона довкілля	4,1	0,3	4,6	0,3	2,6	0,2	4,1	0,2
Сільське господарство	7,4	0,5	7,5	0,5	5,8	0,4	4,7	0,2
Паливно-енергетичний комплекс	12,3	1,2	15,4	1,1	9,3	0,6	1,9	0,1
Всього видатків державного бюджету	271,2	19,2	287,6	19,8	299,6	19,1	402,9	20,4

Надзвичайно низькою і з тенденцією до подальшого скорочення залишається частка витрат на такі важливі галузі, як: освіта – з 2,1% у 2012 р. до 1,5% у 2015 р.; медицина – з 0,8% до 0,6%; сільське господарство з 0,5% до 0,2% відповідно. Дещо збільшилась частка видатків на пенсії з 4,6% у 2012 р. до 4,8%. Найшвидшими темпами впродовж досліджуваного періоду зростали видатки на обслуговування боргу та оборону.

Так, на збройні сили у 2015 р. у 2,6 раза щодо 2012 р., що пов'язано з відновленням військового потенціалу країни, забезпечення національної безпеки України. Негативним є збільшення видатків на відсотки за запозиченнями з 1,7% у 2012 р. до 4,3% у 2015 р. Тобто, видатки державного бюджету на обслуговування державного боргу у 2015 р. становили 84,5 млрд грн, що на 36,5 млрд грн, або у 1,8 раза більше, ніж у 2014 р. У 2015 р. видатки продовжували зростати передусім унаслідок війни та боргу, що витіснили фінансування з інших секторів. Видатки на охорону здоров'я та державні інвестиції залишаються мізерними порівняно з іншими країнами-сусідами та потребують додаткового фінансування.

Загалом, видатки державного бюджету України зросли майже у 2 рази щодо 2012 р. Проте це явище є негативним за дослідженнями Центру економічної стратегії [16]. За їхніми даними, не оптимально високий рівень державних видатків становить проблему для економічного розвитку країни. За їхнім аналізом, альтернативним підходом до скорочення державних видатків та їхнього впливу на економічне зростання у 2016–2020 рр. є скорочення державних видатків до 37% від ВВП, яке здатне прискорити середньорічне економічне зростання на 0,9–1,3 п.п. Щоб зробити вплив такого скорочення нейтральним, необхідно забезпечити його здійснення за рахунок найменш ефективних у контексті впливу на сукупний попит статей видатків та комбінувати його зі зниженням податків, що найбільш впливають на сукупний попит. За оцінками, зокрема ЄБР [17], потреба України у фінансових ресурсах для цілей розвитку становить майже 100 млрд євро. Проте такі трансферти на перебудову не можуть бути здійснені за відсутності стійких реформ.

На сьогодні державне регулювання економічним розвитком країни гальмують такі процеси, як: зростанням боргового навантаження, тимчасові дисбаланси на валютному ринку, продовження військового конфлікту на Сході країни та інші фактори. Для подолання цих негативних явищ державою у 2016 р. розпочато проведення економічних реформ, їх виконання повинно призвести до економічного зростання країни. Крім того, враховуючи, що в Україні одним із основних її напрямків розвитку є сільське господарство, її економічне зростання можливо підвищити за допомогою розвитку, насамперед, переробної промисловості, заснованої на інноваційних технологіях.

Висновки

Ефективність державного впливу на економічне зростання може оцінюватись за допомогою співвідношення (співставлення) економічного ефекту (економічного зростання) з поставленими цілями та не вирішеними загальнодержавними проблемами. Для оцінювання ефективності державного впливу на економічне зростання країни визначено такі ключові показники: темп приросту ВВП, а також інші показники, що характеризують стан економіки країни: експорт, імпорт, товарообіг зовнішньої торгівлі, рівень безробіття, інфляція, дефіцит бюджету, рівень державного боргу та інші, дослідження яких повинно відслідковуватися на регулярній основі.

Список використаної літератури

1. Спеціальне дослідження стану державного боргу України за підсумком 2015 року // НРА "Рюрік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rurik.com.ua/documents/analytic_articles/Gov_debt_2015.pdf.
2. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2015 рік // Урядовий кур'єр [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-ukrayini-08>.

3. Там само.
4. Там само.
5. Державне управління [Текст] : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна [та ін.] ; за заг. ред. А. Ф. Мельник. — К. : Знання, 2009. — 582 с.
6. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls.
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=085ab09c-ca24-4fee-ae13-3cb51349507c&title=OsnovniPokaznikiEkonomichnogoI Sotsialnogo Rozvitku Ukraini>.
8. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют...
9. Спеціальне дослідження стану державного боргу України за підсумком 2015 року...
10. Бюджет України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://cost.ua/budget>.
11. Центр економічної стратегії: яким є оптимальний масштаб державних видатків в Україні [Електронний ресурс] : аналіт. зап. — Режим доступу : http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2015/08/20151102_fiscal_report.pdf.
12. Носова О. В. Національна економіка [Текст] : навч. посіб. / за заг. ред. Носової О. В. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 512 с.
13. Там само. — 512 с.
14. Геєць В. Економіка України 2016 року [Електронний ресурс] / В. Геєць. — Режим доступу : http://www.business.ua/politics/ekonom_ka_ukra_ni_2016_roku-282704.
15. Носова О. В. Національна економіка... — 512 с.
16. Геєць В. Економіка України 2016 року...
17. Державне управління... — 582 с

*Стаття надійшла до редакції 09.03.2017
Схвалена до друку редколегією 20.03.2017*

Z. Buryk
S. Kuibida

EFFICIENCY EVALUATION OF THE GOVERNMENTAL INFLUENCE ON THE ECONOMIC GROWTH IN UKRAINE

This article studies basics of efficiency evaluation of public administration (governmental influence) aimed at ensuring the economic growth. The system of criteria and indicators of efficiency evaluation are formed. The article provides a detailed analysis of the dynamics of gross domestic product (hereinafter GDP) and of basic indicators of the budget system functioning in Ukraine. Positive and negative phenomena in the economic situation in the country are given. The author makes efficiency evaluation of the governmental influence on the economic development of the country, as well as generalizes negative economic tendencies that slowed down its development, and the reasons for their appearance.

Key words: economic growth, gross domestic product, budget system, trade balance, exchange market, reforms.